

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

# משיחות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש



וא"ו תשרי, ה'תשכ"ח

חלק ב – יו"ל לש"פ תצא, י"א אלול, היתשע"ג



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושלש לבריאה

מאתיים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

בס"ד.

## פתח דבר

לקראת ש"פ תצא, י"א אלול הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק מהתוועדות וא"ו תשרי ה'תשכ"ח, הנחה בלתי מוגה (תדפיס מתורת מנחם — התוועדויות כרך נא).

\*

בתור הוספה — שלשה מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

\*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

## ועד הנחות בלה"ק

וא"ו אלול, ה'תשע"ג  
מאתיים שנה להסתלקות היולא של כ"ק אדמו"ר הזקן  
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2013 by  
**LAHAK HANOCHOS INC.**

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

E-mail: [info@lahak.org](mailto:info@lahak.org) • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5773 • 2013

*Printed in the United States of America*

---

נדפס באדיבות דפוס  
The PrintHouse  
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237  
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס  
על ידי חיים שאול בן חנה  
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"  
Tel. (718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

טו. בסיפור הנ"ל רואים עד כמה קשורים בני"ז זה עם זה — שהרי הנהגתה של נערה אחת מישראל יכולה להשפיע על כל משפחתה, על כל המשמרת, ועל כל הדורות הבאים כולם.

כלומר: אף שמדובר אודות הנהגה של אדם יחידי, ובזה גופא — "נערה אחת"<sup>57</sup>, והיינו, שאינה נקראת בשם "אשה", "מטרוניתא" וכיו"ב בשאר התוארים, אלא בשם "נערה", שאינו מורה על גדלות בחכמה ושכל אפילו כפשוטם, ומדובר אודות מאורע שאירע בזמן שהיתה כבר על דעת עצמה — אחר הנישואין, שכן הוא ע"פ דין, שאשה אחר נישואי' יוצאת מרשות האב ונכנסת לרשות בעלה, ועאכו"כ בנדו"ד, ש"נשאת לסרדיוט", גוי, הרי בודאי לא היתה ברשות אבי' — הנה גם אז היתה יכולה להיות הנהגתה באופן אחר, אילו אבי' ואמה היו מחנכים אותה באופן אחר; והחסרון בחינוכה, פגע במשפחתה, בכל המשמרת ובכל הדורות הבאים.

ולכן, אין מקום לחשוב, שלהיותו גדול בישראל, איך יכולה לפגוע בו הנהגת פלוני בן פלוני, או בנו של פלוני בן פלוני — שהרי בית המקדש והמזבח (שסבל מהנהגתה של אותה נערה ש"היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח") הם עבור כל בני"י, מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציץ" ו"שואב מימין"<sup>58</sup>, מגדולים עד קטנים, ומאחדים את כולם, שכן, ענינו של המזבח ש"מזיח ומזין וכו'" (כדברי הגמרא במסכת כתובות<sup>59</sup>), נוגע לקטנים כמו לגדולים, ובין הקרבנות שהקריבו עליו [לא רק בתור נדבה, אלא בתור חיוב — כמבואר במפרשים<sup>57</sup> שזו היתה כוונתה של נערה זו באמרה שהמזבח "מכלה ממונן של ישראל"] הי' קרבן התמיד שחיובו פעמיים בכל יום, "את הכבש האחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים"<sup>60</sup>, ועל ידו הי' יוצא ידי חובתו גם הכה"ג שהי' לו חלק בו<sup>61</sup>, יחד עם כל בני"י, מגדול וזקן שבע ימים עד לתינוק בן יומו.

טז. ומכאן באים לקישור למסכתא סוכה — כיון שבמצות סוכה מודגש ענין הנ"ל כפי שהוא ב"מדה טובה":

גם בנוגע לכל איש פרטי — חלוקה מצות סוכה מכל שאר המצוות, כמו לבישת טלית, שעוטפת ראשו ורובו של האדם; מצות שעטנז — שהיא בנוגע ללבושים של חלק מסויים בגוף; וכן מצות מזוזה או הציווי "לא תחרוש בשור ובחמור"<sup>62</sup> — הרי הם קשורים עם חלק

(97) ראה תנחומא קרח ז. במדב"ר פ"ח,

י"ד. פרש"י קרח טז, טו.

(98) תצא כב, י"ד.

(94) ר"פ נציבים.

(95) י"ד, ב.

(96) תצוה כט, לט.

מסויים של נכסי האדם. ואלו מצות סוכה — מקיפה את האיש הישראלי מראשו ועד רגליו, יחד עם לבושיו, ועד שגם אכילתו ושתייתו וכל עניניו נעשים בסוכה (כנ"ל ס"ח), כך, שמצות סוכה, כשמתקיימת כדבעי, מקיפה את האדם בכל עניניו<sup>99</sup>.

ועוד ענין מיוחד במצות סוכה בנוגע לכלל ישראל — כדאיתא בגמרא<sup>100</sup> "כתיב<sup>101</sup> כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, מלמד שכל ישראל ראויים לישוב בסוכה אחת", היינו, שמצות סוכה מקיפה ומאחדת את כל בני, מהפחות שבפחותים עד לגדול שבגדולים.

בנוגע לתפילין, למשל, לא שייך שכל בני יניחו אותו זוג תפילין, שהרי התפילין צ"ל מתאימים למדת הראש של כל אחד. וכך תלית, יכולה להקיף גוף אחד, ולא שנים או שלשה או ששה גופים; ואילו בנוגע למצות סוכה — יכולה להיבנות סוכה כזו שכל בני, מקטנם ועד גדולם, יכנסו לאותה סוכה, ויצאו י"ח מצות סוכה באותה סוכה.

וטעם הדבר — בגלל שכך הי' כאשר "בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים"<sup>60</sup>, כפי שמביא רבינו הזקן בשו"ע<sup>102</sup> (מדברי הגמרא<sup>103</sup>) ש"הם היו ענני כבודו", והרי לא הי' ענין מיוחד עבור כל אחד או עבור כל שבט בפני עצמו, אלא אותם ענני הכבוד הקיפו את כל מחנה ישראל, מהשבט החשוב ביותר — שבט יהודה, עד לשבט דן שהי' "מאסף לכל המחנות"<sup>104</sup>, כך, שכל בני, יחד עם נשיהם ובניהם ועבדיהם וכל אשר להם, היו מוקפים באותם ענני הכבוד.

[ולהעיר, שסוכות — ענני כבוד — אלו, לא זו בלבד שהצילו את בני שיצאו ממצרים "לבל יכה בהם שרב ושמש"<sup>102</sup>, מנחשים ועקרבים וכל שאר הענינים שנימנו במדרשי חז"ל<sup>105</sup>, אלא עוד זאת, שנשארים להיות מגן על בני בכל הדורות כולם, ובאופן שמימי הסוכות נמשכת ההגנה על כל השנה כולה, כי, כאשר יהודי מקיים מצות סוכה מתוך ידיעה ש"בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים" — מושיבו הקב"ה בסוכתו בחג הסוכות של שנה זו, על מנת שימשיך להתנהג כן כל השנה כולה, ובאופן שתומשך על כל השנה כולה גם השמחה דחג הסוכות הקשורה עם ברכת ה' — "באספך מגרנך ומיקבך"<sup>106</sup>, כפשוטם של ענינים — מילוי כל צרכי האדם "מידו המלאה

99) ראה גם תו"מ חמ"ח ע' 136. וש"נ. 104) בעלותך יו"ד, כה. וראה פרש"י

ויקהל לה, לד.

105) ראה תוספתא סוטה רפ"ד. ועוד.

106) פ' ראה טז, יג.

100) סוכה כז, ב.

101) אמור כג, מב.

102) אר"ח סתרכ"ה.

103) סוכה יא, סע"ב.

הפתוחה הקדושה והרחבה" (107) (שהרי אין זה ענין של מסחר, שבו יכול לטעון שחכמתו עמדה לו להרויח במסחר, כי אם באופן ש"זורק" גרעין בשדהו או בכרמו, ואח"כ יורד גשם מן השמים, "למטר השמים תשתה מים" (108), וצומחים כו"כ שיבלים מחטה או שעורה אחת, וצומח אילן עושה פירות רבים מגרעין אחד<sup>(80)</sup>).

ובגלל שבצאתם ממצרים ישבו כל בני"י באותם ענני כבוד, באותה סוכה — נקבעה גם מצות סוכה באופן ש"כל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת".

יז. אך עדיין נשאלת השאלה — מהו השכל וההסברה שבזה: הן אמת שצריכים ללמוד תורה ולקיים מצוות בגלל שזהו ציווי הבורא, אבל בודאי יש בזה שכל עמוק, שהרי התורה "היא חכמתכם ובינתכם" (109). ולכאורה, מהו השכל וההסברה בזה שכל בני"י, מכהן גדול עד לנערה אחת שנשאת לנכרי, יכולים לישב באותה סוכה — כמו בענני הכבוד, שמ"כה שנשא עמו פסל, ה' מוקף באותם ענני הכבוד יחד עם משה ואהרן, נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר, ויחד עם המשכן — בה בשעה שהם הפכים מן הקצה אל הקצה!?

וההסברה בזה — כמוזכר לעיל (ס"ד) דברי הגמרא ש"אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות כרימון"<sup>99</sup>, והיינו, שהענין שבו ממולא איש ישראל, אפילו פושע-ישראל, הרי זה מצוות, ואם יש אצלו עבירה — הרי זה רק מה שנדבק בחיצוניותו<sup>110</sup>.

וזהו מה שמאחד את כל ישראל בסוכה אחת, באותם ענני הכבוד — שכולם "בנים אתם להוי' אלקיכם"<sup>111</sup>, ו"אע"פ שחטא ישראל הוא"<sup>112</sup>.

יח. אמנם, כיון שרצונו של הקב"ה שענין זה לא יהי' בהעלם, אלא יהי' בגלוי ובפועל, לכן, מזמן לזמן נותנים ליהודי נענוע וזעזוע ("א טרייסל און אַ שאַקל") — כמו שמנענעים לולב ואתרוג, בגלל ש"קדשנו במצוותיו ורצונו על נטילת לולב" — ואז מתגלה שה"ערבה" עם ה"הדס" ה"לולב" וה"אתרוג" הם כולם "אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם"<sup>113</sup>.

קודם הנענועים — הנה האחד הוא "אתרוג" שיש בו טעם ויש בו ריח, והשני הוא "ערבה" שאין בה לא טעם ולא ריח<sup>114</sup>, ובסגנון האמור

(107) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.

(108) עקב יא, יא.

(109) ואתחנן ד, ו.

(110) ראה גם סה"מ תרנ"ט (בהוצאה

החדשה) ע' עה. וש"נ.

(111) פ' ראה יד, א.

(112) סנהדרין מד, רע"א.

(113) נוסח תפלת ימים הנוראים.

(114) ויק"ר פ"ל, יב.

לעיל — זה נקרא בשם "כהן גדול", וזו "נערה אחת" מ"משמרת בילגה"; אבל ע"י הנענועים — מסיר הנענוע את כל הענינים שבחיצוניות, ונשארים רק הענינים כפי שהם בפנימיותם, ומתגלה העצם שלהם, שבזה שוים כולם, מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציך" ו"שואב מימך".

ועל זה מבקש הקב"ה: מהו הצורך בנסיון לנענע אתכם — עשו זאת מתוך שמחה וטוב לבב ומתוך הרחבה!

אמנם איתא בגמרא<sup>115</sup> "גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל, שכולן לא החזירום למוטב, ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב", אבל, הגמרא מספרת זאת כדי שיתפסו בשכלם ("מ'זאָל זיך כאַפן אויפן שכל") שמוטב שלא יהיו זקוקים לכך, אלא יסתפקו בדברי הגמרא "גדולה כו'", ויציירו לעצמם כאילו ה' הדבר בפועל, ויחזרו למוטב.

ואז תיפול ה"קליפה", וכשיביטו, יראו שכל בני"הם "מנורת זהב כולה"<sup>116</sup>, "מקשה זהב עד ירכה עד פרחתה מקשה היא"<sup>117</sup>, "ירכה ופרחתה מנורה אחת", שזהו"ע ד"מקשה", "שהעליון ירד למטה והתחתון עולה למעלה" ("שע"י המקשה שמקשים אותה נעשה מה שלמעלה למטה ומה שלמטה למעלה"), "ואז יהי באמת אחד הירך עם הפרחים"<sup>118</sup>, ובאופן ד"בהעלותך את הנרות"<sup>119</sup>, דקאי על "נר ה' נשמת אדם"<sup>120</sup> (כפי שמבאר רבינו הזקן בלקו"ת<sup>121</sup>), ויתירה מזה, שבנ"י לא מסתפקים בלהאיר בעצמם, אלא פועלים ש"משם אורה יוצאה לעולם"<sup>122</sup> ע"י "חלוני שקופים אטומים"<sup>123</sup>, ועי"ז "עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל" (כדברי הגמרא במסכת שבת<sup>124</sup>: "וכי לאורה הוא צריך. . אלא עדות היא כו'"), והיינו, שבנ"י הם אלו שמאירים את חושך העולם ופועלים ש"ה' יהי' . . לאור עולם"<sup>125</sup>, כיון ש"הלכו גויים לאורך"<sup>126</sup>.

אלא שבשביל זה יש צורך בשמן טהור — לא כפי שרצו היוונים, אלא באופן שמנצחים את ה"יון" שבכל אחד מישראל שהוא היצה"ר, ואז בודאי מוצאים פך שמן שחתום בחותמו של כהן גדול<sup>70</sup>, ובו מדליקים את המנורה, ובאורה מאירים את העולם כולו.

---

(115 מגילה יד, א. וראה גם ברכות ז, א: (121 ר"פ בהעלותך.  
 "טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר (122 ראה ירושלמי ברכות פ"ד סה"ה.  
 מכמה מלקיות".  
 (116 זכרי' ד, ב.  
 (117 בהעלותך ח, ד.  
 (118 לקו"ת בהעלותך לג, א ואילך.  
 (119 בהעלותך שם, ב.  
 (120 משלי כ, כז.  
 (123 מלכים-א ו, ד ובפרש"י.  
 (124 כב, ב. וש"נ.  
 (125 ישע"י ס, כ.  
 (126 שם, ג.

יט. אמנם, כאשר הקב"ה רואה שלא מספיק מה שמבואר בספרים — אזי מראה זאת לעיני בשר, עד שאפילו "ראו כל אפסי ארץ"<sup>127</sup>:

ישנם כאלו שעד עתה הכריזו שארצות־הברית מוצאת חן בעיניהם יותר מאשר ארץ ישראל, וה"חוקה" ("קאָנסטיטוטשאָן") של לונדון מוצאת חן בעיניהם יותר מאשר ה"חוקה" של ה"חושן משפט", להבדיל, והכריזו שאין להם שייכות ל"כנענים" של ארץ כנען, שכבשו את ארץ כנען, אלא יש להם שייכות ל"כנענים" של ארץ כנען, באמרם, שכיבוש וגירוש שבעת האומות ובראשם כנען אינו ע"פ צדק ויושר, ולכן נחלץ ("נעמט ער זיך אָן") לטובת הצדק והיושר ומצטרף גם הוא להיות "כנעני".

ובכן: במה דברים אמורים — קודם שנתנו לו זעזוע ("אָ טרייסל געטאָן"), אבל כשנתנו לו זעזוע, ואמרו לו: שמע! הכוונה היא אליך, הן אם אתה קורא לעצמך בשם "כנעני", והן אם רצונך להשאר בארץ ישראל, ארץ הקודש, ולהשאר בן אברהם יצחק ויעקב,

— שגם יעקב נקרא בשם "ישראל", ועד שמצינו במדרש<sup>128</sup> שגם "אברהם נקרא ישראל" ו"יצחק נקרא שמו ישראל", והיינו שגם הם נקראים על שם יעקב, שניתן לו השם "ישראל", ע"ש "שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל"<sup>129</sup>, שאינו מתפעל מ"אנשים" שבעולם, ואינו מתפעל אפילו מ"אלקים", מלאכים וכחות הטבע<sup>130</sup>, בידעו ש"בנים אתם להוי' אלקיכם", שממלאים את שליחותו של הקב"ה —

אזי מתחיל ה"כנעני" לצעוק שהוא הולך להלחם שלא להניח ליורשים של הכנענים להכנס לארץ ישראל!...

וכמו כן מי שעד עכשיו צעק נגד הדת — מגיע ל"כותל המערבי"<sup>131</sup> ומתפרץ בבכי בלי שום הסברה...

וכן מי שיום אחד לפני כן ברח מא"י לארה"ב כדי ללמוד כאן, בחשבו לפי דעתו שעיי"ז יהי "עולה", בה בשעה שלאמיתו של דבר יהי "יורד" ברוחניות — הנה גם הוא רץ בחזרה לארץ ישראל, ומעמיד עצמו בסכנה כדי שלא יכנסו גויים לארץ הקודש!

ובזה רואים את הפעולה של הזעזוע — שעיי"ז מתבטלים כל השינויים וכל החילוקים שבין בני, ומתגלה ה"עצם" שישנו בכל אחד מישראל — שהוא יודע שארץ ישראל שייכת לבני, ולא לכנענים, והוא יודע שמקומה של ארץ ישראל הוא היכן שנמצא "הכותל המערבי" עם ביהמ"ק, ולא

(127) ישע"י נב, יו"ד. תהלים צח, ג.

(130) ראה מו"נ ח"ב פ"ו ואילך.

(128) ב"ר פס"ג, ג.

(131) ראה גם תו"מ ח"נ ע' 52. וש"נ.

(129) וישלח לב, כט.

ב"אוגאנדא" (שלשם רצו לילך אלו שאח"כ המירו כו', כמבואר בדברי הימים — לא "דברי הימים" האמיתי, אלא דברי הימים של הגויים).

וענין זה נעשה אצלו באופן שאין זה רק ענין של מה-בכך, או ענין משני, אלא ענין שבשכילו כדאי לו לעזוב את כל הענינים שהורגל בהם — "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך"<sup>132</sup>, ולשכוח אפילו על המפלגה שלו, ועל ראש המפלגה, ולילך ולשרת מישהו ששייך למפלגה הפכית, אשר עד אתמול החשיב אותו לטיפש, שאינו מבין לא בענינים רוחניים ולא בענינים גשמיים, והי' צועק עליו שהנהגתו היא היפך מ"סאָציאַליזם", היפך הטוב והיפך היושר, ולא בגדר אנושי, ואעפ"כ, מתייצב מעצמו, ברצונו הטוב, ואומר שמוסר בידו את גורל חייו, להעמיד עצמו בסכנה להלחם נגד הגוי שרוצה לגרש אותו מארץ הקודש! ...!

ולכאורה: הרי הוא יודע שבנ"י לא נולדו שם, והוצרכו תחילה לגרש משם שבעה אומות, ובאופן ש"לא תחי' כל נשמה"<sup>133</sup> — היפך היושר והצדק!?

אך ההסברה בזה — כפי שמתחיל רש"י את פירושו על התורה: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים"<sup>134</sup> .. כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו", והיינו, שישנו חלק בעולם שנברא מלכתחילה באופן שיהי' תחילה "נחלת גויים", ואח"כ ינתן לבנ"י ("לתת להם").

ולכאורה יש מקום לשאול: למה הוצרך הקב"ה לעשות זאת בסדר הפוך — שתהי' תחילה "נחלת גויים" ואח"כ יהי' "לתת להם"?!  
ובכן: רצונך לשאול קושיא על הקב"ה — טוב... אין לך מה לעשות — שאל קושיות. אבל זוהי המציאות!

ובזה מתחיל רש"י את פירושו על התורה לילדים קטנים (שהרי "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא"<sup>135</sup>) — שזהו הכח של הקב"ה, "כח מעשיו", ו"כח" זה "הגיד לעמו" — ע"י התורה, ולא ע"י "כתב-הזכויות" ("טשאָרטער") של ה"או"ם, ולא ע"י הסכמת שבעים אומות העולם; "כח מעשיו הגיד לעמו" — בכתבו בתורה שארץ ישראל שייכת לבנ"י. וממשיך לבאר באיזה אופן הגיעה אליהם ארץ ישראל — "לתת להם נחלת גויים", היינו, שתחילה ניתנה למשך זמן לגויים, ואח"כ ניתנה לבנ"י באופן של "ברית עולם".

134) תהלים קיא, ו.

135) פרש"י בראשית ג, ח.

132) ר"פ לך לך.

133) פ' שופטים כ, טז.



ומה שצעק יום אחד קודם שזהו היפך הצדק והיושר, ולכן העדיף להיות שייך ל"כנען", ולא לבני אברהם יצחק ויעקב, ובפרט כשבאים יורשי ישמעאל, בכור אברהם, וטוענים שמגיע להם "פי שנים", והם צריכים לקבל את מקום מנוחתו של אברהם — לא נוגע לו כלל כל הטענות הנ"ל, ואינו נכנס לשקו"ט ופלפול בזה, ואינו פונה ל"בית המשפט העליון" של אומות העולם ב"האג" שיכריעו בזה, אלא הוא נעמד עם הרובה על הגבול, ואומר לגוי: אם אתה מסתלק, מה טוב, ואם לאו — "שם" 136 תהא... ", ואינו מניחו להכנס, כיון שארץ ישראל שייכת לבניי — "לתת להם נחלת גויים".

לאברהם היו אמנם ישמעאל ויצחק, אבל "ביצחק יקרא לך זרע" 137, וליצחק היו עשו ויעקב, אבל "ביצחק, ולא כל יצחק" 138,

עשו הי' אמנם הבכור, וגם ישמעאל הי' הבכור, ובכלל היתה ארץ ישראל "נחלת גויים", אבל, כל השכל והסברה לא נוגע לו כלל; הוא יודע — ואם אינו יודע, הרי הוא מרגיש זאת — ש"כח מעשיו הגיד לעמו", "לתת להם" ארץ שהיתה תחילה "נחלת גויים", ואח"כ ניתנה לבניי.

וזהו מה שרואים שע"י הזעזוע מתבטלים כל המחיצות, וכאמור לעיל, לא רק בענינים טפלים, באופן שיש לו ב' ענינים, חציו כאן וחציו שם, אלא באופן שמעמיד את חייו בסכנה בשביל להגן על ארץ ישראל שתהי' כפי שנאמר בפסוק: "לתת להם נחלת גויים".

כ. ועוד נקודה בקשר לענין הנ"ל:

יש צורך בשני סוגים: אלו שחוזרים ואומרים ש"כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים", ואלו שעומדים בפועל על הגבול ומגינים שלא יטלו את ה"נחלת גויים".

וכמדובר בהתוועדויות קודמות 139 שישנם שני הסוגים ד"יששכר" ו"זבולון", או כפי שהי' בזמן דוד — ענינו של דוד שעסק בתורה, תפלות ואמירת תהילים, וענינו של יואב בן צרוי' שהי' על הצבא, והי' צורך בשניהם, כדברי הגמרא 140 "אילמלא דוד לא עשה יואב מלחמה, ואילמלא יואב לא עסק דוד בתורה", ובפשטות: יואב לבדו — לא היתה לו שום טענה, לולי הגיבוי של התורה, שהרי התורה אומרת שארץ ישראל, ארץ הקודש, שייכת ל"גוי קדוש"; וכך לא מספיק דוד לבדו עם לימוד התורה,

136 ע"פ לשון חז"ל — שבת פח, א. 139 שיחת י"ב תמוז סמ"ח וש"פ פינחס

סי"ג — תשכ"ז (תו"מ ח"נ ע' 199; ע' 240 ואילך).

137 וירא כא, יב.

138 נדרים לא, א.

140 סנהדרין מט, א.

כיון שרצונו של הקב"ה שתהי' ההנהגה בדרך הטבע, ולכן יש צורך שיואב בן צרוי יהי' על הצבא, ויאחזו כלי נשק וילחם מלחמת ה'.

וכשם שביששכר וזבולון "הקדים זבולון ליששכר", לפי ש"תורתו של יששכר ע"י זבולון היתה"<sup>141</sup>, כמו כן יש קדימה לאלו שנמצאים בצבא ויוצאים למלחמה, "יואב בן צרוי על הצבא"<sup>142</sup>, שמוסרים נפשם ומעמידים עצמם בסכנה; אבל צריך לדעת שכשם שיש צורך ביוצא צבא בישראל שעומד על הגבול, כמו"כ יש צורך בעסק התורה של דוד, שהרי "אילמלא דוד לא עשה יואב מלחמה".

כא. ויש להביא דוגמא לזה מהצבא גופא — שהרי כל אחד רוצה משל מהמקצוע שלו:

המפקד על הצבא — לא נמצא על הגבול, במקום של סכנה, אלא במקום מוגן אי-שם רחוק מן החזית, ושם יושב בקור-רוח, במנוחה ובשלווה, ומכין את התכניות והתכסיסים הדרושים לעריכת המלחמה.

ולכאורה, יכול מפקד הצבא לומר: היתכן ששולח את בנו ואת חבירו לחזית להעמיד את עצמם בסכנה, ואילו הוא יושב בעורף ומכין תכניות למלחמה שיערוך מישהו אחר?! ובלשון הכתוב<sup>143</sup>: "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה"?! ולכן, ינעל את "מטה המפקדה" ("שטאַב"), וילך בעצמו ל"חזית".

והרי מובן וגם פשוט, שהנהגה כזו, לא זו בלבד שלא תביא תועלת, אלא אדרבה — תביא חורבן, רחמנא ליצלן, היפך הנצחון.

וכשם שבצבא גופא, כדי שהחייל בחזית ינצח, יש צורך שהמפקד-הראשי ישב במקום בטוח ויכין את התכניות לחייל שעורך את המלחמה — כן הוא במובן רחב יותר בנוגע לכללות העם כולו:

כדי שהצבא יחד עם המפקד שלו יצליחו בעריכת התכניות וניהול המלחמה בדרך הטבע, מוכרח להיות העסק בתורה ע"י דוד — אלו שעורכים את כל התכניות הרוחניות כדי שיצליחו התכניות הגשמיות; ואם הם עוזבים את עריכת התכניות הרוחניות, הנה לא זו בלבד שאינם מביאים תועלת, אלא הם גורמים את היפך הנצחון והיפך מפלת האויב רח"ל.

ולכן: כשם שמי שהעמידוהו בחזית ובורח מן החזית נחשב ל"עריק" ("דיזערטרער") — כך נחשב ל"עריק" מי שהושיבוהו בישיבה כדי ללמוד תורה יומם ולילה (כיון שבזכות העסק בתורה מנצח יואב

(143) מטות לב, ו.

(141) פרש"י ברכה לג, יח.

(142) שמואל-ב ח, טו.

בצבא), והוא סוגר את הגמרא ובורח מהישיבה (כדי להראות שגם הוא לוחם, וגם לו מגיע מדלי" וכו'); לא זו בלבד שאינו מסייע לנצחון, אלא אדרבה: הוא עורק ממקומו ופותח את החזית לפני האויב.

כב. ולהעיר, שבפרט מסויים יש נסיון גדול יותר לעוסק בתורה, וממילא שכרו גדול יותר:

מי שנמצא בחזית — כולם טופחים על שכמו, נותנים לו ציוני כבוד, מדפיסים אודותיו בעיתונים, מעלים אותו בדרגה, וזוכה לכל הכבוד, הוא ובני־ביתו ובניו ובני־בניו, שהוא זה שהי' בחזית, ומבלי להתירא ירה כו', וכבש עיר פלונית ומושב פלוני.

ולעומת זאת, מי שיושב בעורף ועוסק בתורה — הנה אלו שלא יודעים במה הוא מתעסק, מחרפים ומגדפים אותו: היתכן?! "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה"?! —

ואפילו אלו שיודעים אודות תפקידו בעורף לספק מזון ומאכל לאנשים היוצאים בצבא,

— שהרי אם לא יהי' להם מזון ומאכל, לא יעזור מה שיש להם כלי־נשק, ומזון ומאכל גשמיים זקוקים למזון ומאכל רוחניים, כך, שאם לא מספקים מזון ומאכל רוחני, לא יכול להיות נצחון במלחמה —

הרי החלק שלו הוא גרוע, כיון שלא רואים מה שפעל, ועד ש"נושאים ונותנים בו מוזרות (נשים טוות) בלבנה" (כלשון הגמרא<sup>144</sup>), והולכים וצועקים: "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה"?! — הנך פחדן! ...

ולהסביר להם את החשיבות של לימוד התורה, ושזהו ה"עורף" וה"יסוד" שעליו בנוי הנצחון הגשמי — הנה לא לכל אחד יש סבלנות לשמוע זאת, והעיקר — שאינו רוצה כלל להבין זאת!

וממילא, בנוגע לאותות כבוד — בודאי לא שייך לדבר, ולהדפיס אודותיו בעיתון בכותרת גדולה — הנה הלואי שלא יפרסמו אודותיו לגנאי, אבל לשבח, בודאי לא שייך.

ואחרי כן, בבואו הביתה, אומרת לו אשתו: ה"שכן" הביא מהמלחמה טנק שלם, ואילו אתה הבאת עמך גמרא ישנה שנדפסה לפני מאה וחמישים שנה, בשנים כתיקונם; וכי יכולים להשוות טנק לגמרא ישנה?! ... ואין לו מה לענות לה! ...

כג. וזהו ענינה של "תורה אור"<sup>145</sup> — להאיר כל ענין כפי שהוא, ובענינו, שכשם שנחוצה המציאות של "יואב בן צרוי" על הצבא, כך נחוצה

(144) ע"פ סוטה ו, סע"ב (ובפרש"י). ועוד. (145) משלי ו, כג.

המציאות של דוד שעוסק בתורה; ואדרבה: דוד הי' המלך, ואילו יואב בן צרוי' הי' השר שלו, אלא שכיבוש הערים בפועל הי' ע"י יואב בן צרוי'. ולכן: אלו הרואים בעיני בשר, ואינם רוצים להתבונן קצת בעומק יותר כיצד מנצחים במלחמה, הרי הם רואים את השלב האחרון בדרך הטבע, שעומד בן-אדם על החזית ויורה;

אבל האמת היא — שכדי שפלוני יוכל לעמוד בחזית, יש צורך לפני כן בכר"כ אנשים נשים וטף שיכינו את ה"עורף",

והצורך העיקרי שבכל העיקרים — שיהי' מי שיבטיח שהחייל יהי' אדם חי, כי, גם אם יהיו תחת ידיו כל כלי-הנשק הטובים והמשובחים ביותר, הנה אם אינו אדם חי, רח"ל, לא יפעל מאומה, וכיצד נעשה החייל אדם חי — כשיש יהודי שלומד תורה, שהיא "חינו ואורך ימינו"<sup>146</sup>, והיא "מגנא ומצלא"<sup>147</sup> על לומד התורה ועל כלל ישראל.

ועד"ז בנוגע ליששכר וזבולון:

בנוגע לנתנת שכר — הרי כיון ש"המעשה הוא העיקר"<sup>148</sup>, לכן זבולון קודם, שהוא מקבל את השכר תחילה, ורק אחריו בא יששכר; אבל הסיבה לכך שזבולון מקבל שכר, ומי מראה לזבולון כיצד לנהל את המסחר כדבעי, ע"פ התורה, שאז יצליח במסחר — בשביל זה יש צורך בלימודו של יששכר.

כאשר מסתכלים בחיצוניות — יש ליששכר בזיונות: הוא זקוק לכספו של זבולון, שמחליט אם רוצה ליתן ביד רחבה או בצמצום. כאשר צריך להסביר לגבירים בארה"ב שהצלחתם במסחר תלוי' בתמיכתם בישיבה שבה לומדים תורה — יתכן שיפעלו עליהם לתמוך בישיבה ביד רחבה, או שיעשו זאת בצמצום. ועד"ז בכל העולם כולו. וכפי שהי' עוד בזמן הש"ס, שבכמה מקומות היו תלמידי-חכמים זקוקים לעמיהארץ.

וזהו מה שמבהירה תורת אמת, שנותנת הוראה בחיים — שיששכר הוא המורה לזבולון כיצד לנהל את המסחר באופן שיצליח במסחר, וכמו שאצל זבולון גופא נעשית פעולת המסחר בידי וברגליו, אבל בשביל זה יש צורך בחכמה שבראש.

ועד"ז בכללות העם כולו — שיש צורך בחייל היוצא למלחמה, ואדרבה — שכרו קודם לכל אחד, כיון שהוא מעמיד את עצמו בסכנה בפועל, אבל יש גם צורך במי שלומד תורה, שמבטיח את בריאותו וחיותו של ה"עורף", וממשיך חיים ביוצאי צבא בישראל, ואם יעזוב את

147 טוטה כא, א.  
148 אבות פ"א מ"ז.

146 נוסח תפלת ערבית — ע"פ לשון  
הכתוב ס"פ נצבים.

משמרתו וילך ל"חזית", נחשב ל"עריק", וגורם בלתי-סדר והיפך הסדר גם בעניני החזית, שזהו היפך ענין הנצחון.

כד. ובענין זה יש גם דוגמא מד' המינים (כמוזכר לעיל (סי"ח)): ע"י אתרוג בלבד, אפילו אם יקחו ד' אתרוגים — אי אפשר לצאת ידי חובת קיום מצות נטילת ד' מינים. יש צורך באתרוג בפני עצמו, לולב בפ"ע, הדס בפ"ע וערבה בפ"ע, ומכולם יחד עושים מצוה אחת. — כשם שלא יכול להיות קיום המצוה ללא ערבה, כך לא יכול להיות קיום המצוה ללא אתרוג; וכשם שלא יכול להיות קיום המצוה ללא האתרוג, כך לא יכול להיות קיום המצוה ללא הערבה.

וכן הוא בנוגע לנצחון במלחמה — שכשם שאי אפשר להיות נצחון במלחמה ללא "יואב בן צרוי" על הצבא", כך לא יכול להיות נצחון במלחמה ללא דוד שיושב ועוסק בתורה.

וכאשר "יעשו כולם אגודה אחת", באופן שהאתרוג נשאר אתרוג והערבה נשארת ערבה, וביניהם יש לולב והדס, אלא שכולם הם בכיוון אחד, להבטיח שארץ הקודש תישאר שייכת לגוי קדוש, בידענו שברצונו ית' היתה תחילה "נחלת גויים", וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו, כפי ש"כח מעשיו הגיד לעמו" בתורה — אזי "יכירו וידעו כל יושבי תבל", ש"מלכותו בכל משלה", "וידע כל פעול כי אתה פעלתו" (כפי שהתפללו ברה"ה, וסוכ"ס יראו זאת בפועל), וכולם "יכירו וידעו" שארץ ישראל שייכת לעם ישראל, "ובאו גוי' והשתחוו להוי' בהר הקודש בירושלים"<sup>149</sup>, בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו.

\* \* \*

---

(149) ישעי' כז, יג.

## הוספה

א

[מענה]

כל הענינים שכותבם — היו אצל כו"כ זוגות ותקנום, ובקל לפי ערך. אלא ששני הצדדים רצו לתקנם, ובמילא שיתפו פעולה בתיקונם.

א

מצילום כתי"ק. נדפס בתשורה (סימפסאן, תשס"ט).

עפ"י מובן, שאין כל טעם וסיבה לפירוד וגט ח"ו. ואדרבא: אמרז"ל איש ואשה זכו שכינה שרוי ביניהם.

אבל — כיון שכנראה, מכמה סיבות היחסים ביניהם מתוחים ויש טענות זע"ז —

מוכרח שיציעו דבריהם לפני מי שיש לשניהם אימון בו, וידברו מבלי העלמות כו', ואם יהי צורך — באריכות ופעמים אחדות. ויהי זה לפני רב או רופא יר"ש, ויורם הדרך איך להשרות השלום ביניהם.

באם יאריך הזמן למצוא איש הממוצע בתכונות הנ"ל — אזי עליו למצוא מישהוא שיש לו (או — לה) השפעה על זוגי תי' ויבארה ששלום בין איש לאשתו — הוא מהענינים הכי עקרים ע"פ אמונתנו ותורתנו, ולכן עלי' (וכן עליו) לעשות כל התלוי בהם להשרות ולהרבות השלום ביניהם, וביחד לחפש העצות לתקן הענינים הסותרים לזה וכו'.

שבמקום פרנסת פיזיציסט יכנס למסחר — אין זה נראה לי כלל (ובפרט בהמצב דעתה בעולם המסחר).

השמות ואזכיר עה"צ.

בדיקת התפלין והמזוזות.

## ב

ו מנחם אב תש"ז

כבוד הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ וכו'  
מהורמ"ד שי' שוי"ב.

שלום וברכה.

במענה על מכתבו בענין מלאכות ע"ד הקעמפ כבר דברו עדי"ז הרב דזשייקאבסאָן עם מר סיימאָן.

פליאה על שעד עתה לא שמענו ממנו מאומה מפעולותיו הטובות במקום דירתו, בעניני המל"ח, מחנה ישראל והפצת הנדפסים. והרי ימים יוצרו ולא

אמרז"ל איש ואשה זכו שכינה שרוי ביניהם: סוטה יז, א.

## ב

נשלחה על נייר המכתבים של המל"ח.

מהורמ"ד שי' שו"ב: טעלעשעווסקי. אגרות נוספות אליו — אג"ק ח"ד אגרת ד'תתלג, ובהנסמן בהערות שם.

הקעמפ .. מר סיימאָן: ראה אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ט אגרת ג'עו (ע' רצג).

ימים יוצרו ולא אחד בהם: תהלים קלט, טז.

אחד בהם וכמשנ"ת הענין בכ"מ (מהם בספר המאמרים ד"ה בידך אפקיד) וצ"ל כל יומא ויומא עביד עבודתי בתקוה לשמוע ממנו בשו"ט בהנ"ל בקרוב.

### הרב מנחם שניאורסאן.

ג

י אדר שני תש"ח

הו"ח אי"א נו"מ וכו'  
מהור"י שי' הכהן שפערלין

שלום וברכה.

מכתבו בתיאור עבודתו בחיזוק התוהמ"צ בסביבותיו הגיע, ובטח מוסיף אומץ וחוזק כפי היכולת ודרישת השעה וידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: טובה פעולה אחת מאלף אנחות.

בחבילה מיוחדת נשלחו לו איזה מהוצאותינו ובדאי יודיע מקבלתה והמונח בה, טלית כשר אינו בנמצא פה כ"כ בכ"ז נשתדל בזה ונודיע.

מוסג"פ מאמר לפרורים ובל"ס יזכה בזה את הרבים ככל האפשריות נשמח להודע מזמן לזמן ע"ד פעולותיו בחיזוק הדת ותעמולתו לקיים מצות מעשיות בפועל, ועשי' לעילא.

המאחל פורים שמח וטוב לב.

### הרב מנחם שניאורסאן




---

וכמשנ"ת הענין בכ"מ: ראה לקו"ש חט"ז ע' 273 הערה 42. וש"נ. בספר המאמרים ד"ה בידך אפקיד: אידיש — ע' 102 ואילך. כל יומא ויומא עביד עבודתי: זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, ריש ע"ב.

ג

נשלחה על נייר המכתבים של המל"ח.

מהור"י שי' הכהן שפערלין: אגרות נוספות אליו — אג"ק חי"ד אגרת ד'תתצו, ובהנסמן בהערות שם.

עבודתו בחיזוק התוהמ"צ בסביבותיו: ראה גם אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ חי"ג אגרת ד'תתקמא (ס"ע תנג ואילך).

פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: טובה פעולה אחת מאלף אנחות: לקו"ד ח"ב שנה, א. אג"ק שלו ח"ב אגרות שפב"ג; תסו (ע' ע; ע' עב; ע' רכו). חט"ז אגרת ו'קנב (ע' תלו — נעתק ב"היום יום" ח אדר שני). ובכ"מ.

מאמר לפרורים: הוא קונטרס פורים ה'תש"ח (קונטרס נד). נדפס לאח"ז בסה"מ תש"ח ע' 105 ואילך.

ועשי' לעילא: ראה זהר ח"ג קח, ריש ע"ב. ח"א קטו, א. הובא בלקו"ת פינחס עח, ב.

## **לעילוי נשמת**

הרה"ח הרה"ת ר' **משה** ע"ה

בהרה"ח הרה"ת ר' **דובער** הי"ד

### **לברטוב**

נפטר ועש"ק פי' שופטים, ה' אלול, ה'תשס"ה

**ת. נ. צ. ב. ה.**



נדפס על ידי ולזכות בן יכבד אב

הרה"ת ר' **דובער** וזוגתו מרת **דבורה לאה** שיחיו

בניהם ובנותיהם

**חי' מושקא, מנחם מענדל, רבקה, אסתר, שטערנא שרה וצירל**

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות

### **לברטוב**

שלוחי כ"ק אדמו"ר לס. פיי, ניר-מקסיקו